

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Høringsnotat

16. august 2017

FORDELING AV NORSK TIPPINGS OVERSKUDD TIL SAMFUNNSNYTTIGE OG HUMANITÆRE ORGANISASJONER

1. BAKGRUNN

Stortinget har behandlet forslag til ny fordeling av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner 2. mai 2017, jf. Innst. 250 S (2016-2017), Meld. St. 12 (2016-2017) – *Alt å vinne - Ein ansvarleg og aktiv pengespelpolitikk*. Meldingen redegjør for omleggingen av fordelingen av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner, jf. kapittel 15. Stortingets flertall støtter departementets konklusjon om fordeling. I tråd med dette skal det innføres en permanent modell for fordeling fra 2018. Overgangsordningen for organisasjoner med automatinntekter i 2001 blir forlenget med ett år, ut 2018. De tre beredskapsorganisasjonene Røde Kors, Redningsselskapet og Norsk Folkehjelp inngår i en permanent ordning fra 2018, med en fast årlig prosentandel tilsvarende det tilskuddet disse mottok i 2015. Dette høringsnotatet redegjør for vilkår for øvrige organisasjoner som kan søke om tilskudd i tråd med kriterier som fastsettes av departementet for den permanente ordningen, jf. Meld. St. 12 (2016-2017). Stortinget har bedt regjeringen sette minstegrensen til 10 millioner kroner i søknadsgrunnlag (fordelingsgrunnlag) for å kunne ta del i ordningen, jf. anmodningsvedtak 636 i saken.

2. FORMÅL

Fordelingen av tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner skal bidra til å trygge viktige samfunnsoppgaver som store landsdekkende organisasjoner utfører på områdene helse, sosiale tjenester, krisehjelp og støttearbeid, natur-, miljø og dyrevern, i tillegg til å sikre at sentrale rednings- og beredskapsoppgaver videreføres, jf. Meld. St. 12 (2016-2017), pkt. 15.6.1.

I fordeling av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner skal samfunnsnyttig og humanitær forstås som store landsdekkende organisasjoner som kvalifiserer til registrering i angitte kategorier i Frivillighetsregisteret. Disse kategoriene er helse, sosiale tjenester, krisehjelp- og støttearbeid og natur, miljø og dyrevern. Videre er det krav om minimum 10 mill. kroner i driftskostnader etter visse fradrag, jf. § 4 i ny forskrift. De fleste frivillige

organisasjoner vil kunne hevdes å være samfunnsnyttige ut fra formål og eller deltakelse. Samfunnsnyttig som begrep er derfor ikke egnet som en legal definisjon eller som en enkeltstående avgrensning til bruk i tilskuddsordninger. For å tydeliggjøre begrepet i permanent modell for fordeling av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner kobles det nå tettere opp til "andreorientert", jf. § 4 i ny forskrift.

Ordningen skal være enkel og ubyråkratisk og i tråd med EØS-avtalens regler om offentlig støtte. Tilskuddet regnes som frie midler innenfor mottakers formål. Ordningen skal forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet.

3. KRITERIER FOR NY FORDELING FRA 2018

3.1. Tilskudd til sentrale rednings- og beredskapsoppgaver

De tre beredskapsorganisasjonene Røde Kors, Redningsselskapet og Norsk Folkehjelp skal motta en fast årlig prosentandel basert på det tilskudd disse hadde i 2015.

Departementet legger til grunn Norsk Tippings regnskapstall for 2015 som gir 681,3 mill. kroner til fordeling. Dette gir følgende prosentsatser i ny ordning: Røde Kors 31,6 prosent, Redningsselskapet 19,5 prosent og Norsk Folkehjelp 2,4 prosent, jf. tabell 1. Procentsatsen ligger fast. Det gis ikke kompensasjon om tilskuddet skulle bli mindre i kronebeløp enn tilskudd mottatt i 2015. Tilsvarende vil beløpet organisasjonene får bli større i kronebeløp enn tilskudd mottatt i 2015, dersom det samlede overskuddet til fordeling øker.

Tildeling fra NTs overskudd	Regnskap 2015	Tildelt 2015
Organisasjon	Prosent	Kroner
Røde Kors	31,6 %	215 158 500
Redningsselskapet	19,5 %	132 547 500
Norsk Folkehjelp	2,4 %	16 029 000
Totalt	53,4 %	363 735 000
Til fordeling øvrige organisasjoner	46,6 %	317 565 000
Samlet tilskudd	100,0 %	681 300 000 ¹

Tabell 1

3.2. Tilskuddsberettigede organisasjoner

Ordningen er avgrenset til landsdekkende samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som ivaretar viktige samfunnsoppgaver på områdene helse, sosiale tjenester, krisehjelp, støttarbeid og natur, miljø og dyrevern, i tillegg til å sikre at sentrale rednings- og beredskapsoppgaver videreføres, jf. § 3 og § 4 i forslag til ny forskrift.

I kriteriene for ny ordning skiller det mellom krav som gjelder for søker og krav som gjelder for organisasjonen som helhet. Søker er avgrenset til sentralledet eller

¹ Procentsatsene er avrundet

sentralorganisasjonen. Med organisasjonen menes sentralledd eller sentralorganisasjon med underledd eller avdelinger. Med sentralledd menes en juridisk selvstendig enhet som organisatorisk og/eller gjennom vedtekter samordner regional- og/eller lokalledd med felles formål. Med sentralorganisasjon menes en juridisk selvstendig enhet som er organisert med regionale og/eller lokale avdelinger med felles formål.

3.2.1 Søker må være godkjent som lotteriverdig

Kravet til godkjenning som lotteriverdig er med på å avgrense ordningen til organisasjoner som har et humanitært eller samfunnsnyttig formål, jf. lotteriloven § 5. Typiske offentlige oppgaver, aktiviteter med kommersielt tilsnitt, privatøkonomiske tiltak og hobby- og fritidsforeninger for voksne regnes ikke som humanitært eller samfunnsnyttig formål. Det er Lotteri- og stiftelsestilsynet som etter søknad godkjenner lotteriverdige organisasjoner. Godkjenning som lotteriverdig må foreligge innen søknadsfristen 1. september det året det søkes om tilskudd.

3.2.2 Søker må ha fordelingsgrunnlag på minimum 10 millioner kroner

Stortinget har bedt regjeringen sette minstegrensen til 10 millioner kroner i søknadsgrunnlag (fordelingsgrunnlag), jf. anmodningsvedtak 636 i saken. Fordelingsgrunnlag for den enkelte søker består av sentralleddets eller sentralorganisasjonens driftskostnader i henhold til forrige års regnskap, med følgende fradrag:

- kostnader som faller utenfor den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten,
- kontantoverføringer til egen organisasjon og samarbeidspartnere i utlandet, lønnskostnader til personell stasjonert i utlandet samt øvrige kostnader i utlandet,
- totale driftskostnader knyttet til virksomhet som er kompensasjonsberettiget gjennom lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv., herunder frivillige organisasjoner som på vegne av kommune eller fylkeskommune produserer helse-, undervisnings- eller sosiale tjenester som kommune eller fylkeskommune er lovpålagt å utføre.

3.2.3 Søker må være registrert i Frivillighetsregisteret i angitte kategorier

Søker må være registrert i minst en av følgende kategorier i Frivillighetsregisteret:

- ICNPO 3400 andre helsetjenester,
- ICNPO 4100/4200 sosiale tjenester, krisehjelp og støttearbeid,
- ICNPO 5100/5200 natur- og miljøvern, dyrevern.

Søker må kunne vise til at en sentral del av organisasjonens virksomhet faller inn under minst en av de ovennevnte kategoriene. Interesseorganisasjoner som er registrert i ICNPO 7100, og som kan vise til at en sentral del av organisasjonens virksomhet faller innenfor minst en av de ovennevnte kategoriene kan likevel være tilskuddsberettiget.

Det er Brønnøysundregistrene som vurderer om krav til registrering i de ulike ICNPO kategoriene er oppfylt. Frivillighetsregisternemnda er klageinstans. Departementet kan fastsette nærmere regler om krav til registrering i de ulike kategoriene. Det er Lotteri- og stiftelsestilsynet som under saksbehandling vurderer om en sentral del av organisasjonens virksomhet faller inn under en av de angitte kategoriene i denne ordningen, uavhengig av registreringen i Frivillighetsregisteret.

I vurderingen av begrepet "sentral del av organisasjonens virksomhet" kan Lotteri- og stiftelsestilsynet bl.a. legge vekt på formålsbestemmelser i vedtekter og andre dokumenter fastsatt av styrende organer, andelen av kostnader innenfor nevnte kategorier og omfanget av frivillig innsats og aktiviteter innenfor nevnte kategorier basert på dokumentasjon fra de to foregående regnskapsår. I tilsynets vurdering vil hele organisasjonens (sentralledd og tilhørende underledd/avdelinger) virksomhet legges til grunn.

Følgende organisasjoner kan ikke motta tilskudd, uavhengig av kategori: Barne- og ungdomsorganisasjoner, politiske partier, paraplyorganisasjoner, og lukkede organisasjoner.

i. Barne- og ungdomsorganisasjoner

Barne- og ungdomsorganisasjoner kan ikke motta tilskudd, uavhengig av ICNPO kategori. Dette utelukker imidlertid ikke organisasjoner som har en sentral del av virksomheten under relevante ICNPO kategorier, men hvor barn og unges aktivitet og deltakelse utgjør en liten andel av organisasjonens totale virksomhet og ikke kan ansees å være organisasjonens hovedformål. Ved vurdering av om barne- og ungdomsaktiviteter utgjør mer enn en liten andel kan Lotteri- og stiftelsestilsynet bl.a. legge vekt på:

- om organisasjonen er selvstendig og demokratisk drevet med mer enn halvparten av medlemmene under 26 år.
- omfanget av kostnader knyttet til barne- og ungdomsaktiviteter i årsregnskap,
- omfanget av frivillig innsats knyttet til barne- og ungdomsaktiviteter,
- omfanget av aktiviteter rettet mot barn- og ungdom i aktivitetsoversikt,
- formålsbestemmelser i vedtekter eller andre dokumenter vedtatt/fastsatt av organisasjonens styrende organer.

ii. Politiske partier

Et politisk parti er en sammenslutning av partimedlemmer, som har relativt sammenfallende syn i politiske spørsmål og ønsker å øve innflytelse i de politiske beslutningsprosessene. Dette ved å stille liste med kandidat(er) ved frie politiske valg, eller på andre måter arbeide for retten til å kjempe om politisk innflytelse ved å stille til slike frie valg.

iii. Paraplyorganisasjoner.

I denne ordningen defineres paraplyorganisasjoner som organisasjoner som er paraply for organisasjoner med egen selvstendig virksomhet og medlemmer/givere, og hvor

disse organisasjonene selv kan søke dersom de fyller vilkårene. Paraplyorganisasjoner kan ikke legge til grunn den frivillige virksomheten og geografiske spredningen til sine medlemsorganisasjoner.

iv. Lukkede organisasjoner

Lukkede organisasjoner er ikke åpne for allmennheten og skal ikke motta tilskudd. Det innebærer eksempelvis at organisasjoner der eksisterende medlemmer skal godkjenne nye medlemmer ikke regnes som støtteberettiget.

3.2.4 Organisasjonen må være landsdekkende

I denne ordningen defineres en landsdekkende organisasjon som: Organisasjon som har et sentralledd eller sentralorganisasjon med tilknyttede underledd eller avdelinger med jevnlig regional og lokal aktivitet i minst fire av fem landsdeler i Norge². Lotteri- og stiftelsestilsynet kan ved vurdering av om aktiviteten hos underledd og avdelinger har et tilstrekkelig omfang bl.a. legge vekt på:

- regelmessig aktivitet i form av jevnlig møter eller andre arrangement
- prosjekter og andre lokale eller regionale tiltak
- lokal og eller regional medlemsmasse og nivå på denne
- kostnadsnivå lokalt eller regionalt.

3.2.5 Organisasjonen må være andreorientert

Ordningen skal avgrenses til andreorienterte organisasjoner med samfunnsrettet innretning og arbeidsmåte. Aktivitetene og formålet til organisasjonene må være utadrettet og ha som siktemål å hjelpe eller støtte utenforstående grupper eller personer. Med andreorientert menes at organisasjonene produserer goder eller tjenester for utenforstående. En organisasjon kan være andreorientert selv om medlemmene også er i målgruppen for aktiviteten, så lenge formålet er av en allmenn karakter og ikke er et uttrykk for egeninteresse.

3.2.6 Organisasjonen må være ikke-fortjenestebasert, med frivillig innsats

Organisasjonene må være ikke-fortjenestebaserte, med frivillig innsats som en viktig del av virksomheten, jf. forskrift 15. april 2013 nr. 386 om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner § 7. Med begrepet «ikke-fortjenestebasert» menes at organisasjonenes aktiviteter ikke skal generere fortjeneste for dem som står bak aktivitetene. Med fortjeneste siktes det her til et overskudd eller eventuelt likvidasjonsoverskudd ved oppløsning hos søker som kan utdeles til eierne/ medlemmene dersom organisasjonsformen eller vedtektene tillater at det foretas utdelinger. En organisasjon kan likevel drive en aktivitet som isolert sett er egnet til å gå med overskudd. Betingelsen er at overskuddet i sin helhet blir ført tilbake til den frivillige virksomheten. Det må være nedfelt i vedtektene til organisasjonen at et eventuelt overskudd skal tilbakeføres til formålet. Dersom en organisasjon driver virksomhet som generer overskudd som føres tilbake til formålet, men har nedfelt i

² Nord-Norge, Midt-Norge, Vestlandet, Østlandet og Sørlandet.

vedtektene at utdelinger kan foretas til eiere/medlemmer, vil organisasjonen ikke ansees for å drive ikke-fortjenestebasert virksomhet.

4. BEREGNING AV TILSKUDD

I 2018 utgjør tilskudd til fordeling mellom tilskuddsberettigede samlet tilskudd med fradrag for tilskudd som fordeles til Røde Kors, Redningsselskapet og Norsk Folkehjelp etter § 3 i ny forskrift, og deretter med fradrag for tilskudd til enheter som omfattes av overgangsordningen i 2018, jf. § 11 i ny forskrift. Fra 2019 utgjør tilskudd til tilskuddsberettigede samlet tilskudd med fradrag for tilskudd som fordeles til Røde Kors, Redningsselskapet og Norsk Folkehjelp. Tilskudd fordeles av Lotteri- og stiftelsestilsynet etter søknad. Søknadsfrist er 1. september hvert år.

Tilskuddet fordeles mellom tilskuddsberettigede etter følgende formel:

$$\text{Tilskudd} = \frac{\text{Fordelingsgrunnlag for den enkelte søker}}{\text{Sum av fordelingsgrunnlag for alle godkjente søkere}} \times \text{beløp til fordeling}$$

Fordelingsgrunnlaget blir hentet fra data i merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner. Det er kun sentralleddet eller sentralorganisasjonen som kan søke. Dersom en organisasjon ikke har søkt om merverdiavgiftskompensasjon etter forenklet modell må organisasjonen som en del av søknaden innrapportere driftskostnader og fradrag. Dersom det skulle skje endringer i merverdiavgiftskompensasjonsordningen vil dette kunne medføre behov for enkelte mindre justeringer i ordning om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner for å sikre gjenbruk av data.

5. OVERGANGSORDNINGEN

Stortinget har besluttet at overgangsordningen for organisasjoner som hadde inntekter fra lovlig oppstilte automater i 2001 skal gjelde ut 2018 med unntak av de tre beredskapsorganisasjonene Røde Kors, Redningsselskapet og Norsk Folkehjelp som skal inngå i permanent ordning med en fast andel fra 2018.

Organisasjoner som omfattes av overgangsordningen og som vil kunne fylle vilkårene for deltakelse i permanent ordning har ikke anledning til å søke etter nye kriterier før overgangsordningen er utløpt. Sentralledd som har underledd som inngår i overgangsordningen, men som ikke selv har hatt automatinntekter kan allikevel søke etter nye kriterier fra 2018.

5.1 Fast andel i overgangsordningen i 2018

Følgende organisasjoner skal i 2018 uten søknad samlet motta inntil kroner 147 343 500 av samlet tilskudd fordelt som følger:

Kreftforeningen	69 048 000
Norges Handikapforbund	20 344 500
Norges Blindeforbund	18 495 000

Landsforeningen for hjerte- og lungesyke	11 713 500
Redd Barna	11 097 000
Stiftelsen Flyktningshjelpen	9 864 000
Nasjonalforeningen for folkehelsen	6 781 500

5.2. Tilskudd etter søknad i overgangsordningen i 2018

Følgende enheter kan i 2018 etter søknad motta samlet inntil kroner 105 421 500 av samlet tilskudd: Enheter som mottok inntekter fra lovlig oppstilte gevinstautomater i 2002 kan søke om tilskudd i 2018. Tilskudd tilsvarer de inntektene enhetene hadde fra gevinstautomater i 2001. Enheten må være godkjent som lotteriverdig. Søknaden skal inneholde kopi av siste godkjente årsberetning. Dersom enheten ikke tidligere har søkt om tilskudd må søknaden også vedlegges dokumentasjon på automatinntekter i 2001. Søknadsfristen er 1. juni 2018. Søknad om tilskudd avgjøres av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Tilskudd utbetales i fjerde kvartal, etter endelig fordeling. Tilsynet skal sende foreløpig vedtak om tilskudd. Endelig tilsagn om tilskudd kan ikke påklages.

Dersom samlet tilskudd ikke er tilstrekkelig, vil det bli en lik prosentvis avkortning i det samlede beløpet til mottakere under punkt 5.1 og i det samlede beløpet til mottakere under punkt 5.2. Avkortning av tilskudd kan ikke påklages.

Eventuelt gjenværende beløp av samlet tilskudd i 2018, etter at fordeling til de tre beredskapsorganisasjonene og organisasjonene i overgangsordningen er foretatt, fordeles etter søknad til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som er tilskuddsberettiget etter nye vilkår fra 2018.

Overgangsordningen utløper 31.12.2018. Siste utbetaling vil være fra spilleåret 2017 til utbetaling i 2018.

6. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Som følge av forlengelse av overgangsordningen vil det bli noe mindre midler tilgjengelig i 2018 for organisasjoner som kan søke etter § 4 i ny forskrift. Samtidig vil de organisasjonene, deriblant internasjonale organisasjoner som faller ut av ordningen fra 2019 få kompensasjon ut 2018.

Forslaget har ingen budsjettmessige konsekvenser. Tildeling er avhengig av Norsk Tippings samlede overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner.

7. NY FORSKRIFT

Forskrift 12. juni 2009 nr. 640 om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping utløper 31.12.2017. På bakgrunn av Stortingets behandling av St. meld. 12 (2016-2017) og anmodningsvedtak 636 av 2. mai 2017 må det utarbeides ny forskrift. Forslag til ny forskrift følger som vedlegg.